

Openingsrede van de voorzitter, ir. A. J. van der Poel, gehouden op de 55e voorjaarsbijeenkomst van de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging te Renkum op vrijdag 8 mei 1981

Dames en heren leden van de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging,

Gaarne heet ik u van harte welkom op de 55ste Voorjaarsbijeenkomst onzer vereniging. Het is niet de eerste maal dat we Renkum hebben uitgekozen voor onze samenkomst. Enkele jaren geleden hebben we immers reeds de papierfabriek hier ter plaatse bezocht. Ter vergelijking was het echter van belang de nu volledig draaiende nieuwe Parenco te bezoeken en we zijn de directie van deze fabriek van harte dankbaar dat zij deze excursie heeft mogelijk gemaakt.

Wij, die ons over het algemeen meer met het bos bezighouden, dan met de verwerking van het produkt dat we leveren, hebben wederom moeten constateren dat de Nederlandse houtverwerkende industrie in vergelijking met overeenkomstige bedrijfstakken ten gevolge van de geringe oppervlakte van het Nederlandse bos in een ongunstige grondstoffenpositie verkeert. Dit is een situatie die wel te verbeteren, maar niet op te heffen is. Een stap in de goede richting is gedaan door de oprichting van de Stichting Bos en Hout door samenwerking van het Ministerie van Economische Zaken en het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven in brede zin, zowel bosbouw als houtverwerkende industrie en houthandel. De koppeling van het bos als producent en het veelzijdige belang van de grondstof hout mede gezien in het licht van de ongunstige vooruitzichten van de toekomstige houtvoorziening, kunnen in de nieuwe stichting een pleitbezorger vinden voor de totstandkoming van een bosbouwbeleid, waarin de belangen van bos en hout optimaal tot hun recht komen.

Wij wensen de stichting een goede start toe.

Door de ongunstige liquiditeitspositie van de bosbedrijven komt de instandhouding van het bos en daarmee het functioneren van het bos ten behoeve van de samenleving in gevaar. Tevens wordt de werkgelegenheid er verder door bedreigd. Het belangrijkste middel waarmee de individuele bosbedrijven hun liquiditeitspositie gunstig kunnen beïnvloeden, is de opbrengst van hout uit dunning en eindkap. Uit de door het LEI in 1979 gepubliceerde cijfers blijkt dat de oppervlakte eindkap en daarmee de bosverjonging terugloopt.

De belangrijkste reden voor het teruglopen van de eindkap is, dat de opbrengst van het hout vaak onvoldoende is om de kosten van de verplichte herplant en van het daaruit voortvloeiende onderhoud van de jonge beplanting te dekken. Teruglopende verjonging betekent bedrijfseconomisch een stagnatie van de investeringen. Op korte termijn wordt het kostenniveau hierdoor verlaagd, maar mede omdat de bijgroei op den duur afneemt zullen ook op langere termijn de opbrengsten uit houtoogst dalen. Om uit deze neerwaarts gerichte spiraal met zijn negatieve invloed op het functioneren van het bos en op de werkgelegenheid in de bosbouw te geraken, heeft de Minister van Landbouw en Visserij besloten tot aanpassing van de herplantingsbijdrageregeling in die zin, dat de bijdrage in de kosten van herbeplanting die tot nog toe 50% van de normaal te achten kosten beliep, wordt gesteld op 75%. In het kader van de aangepaste regeling kan in bepaalde gevallen het aantal stuks plantsoen per ha dat subsidiabel is worden verhoogd en aangepast aan hetgeen in die gevallen bosbouwkundig verantwoord is. Ook kan in bepaalde gevallen in beperkte mate subsidie worden verstrekt in de kosten van noodzakelijke inrastering. Voorts is van veel belang, dat bij de vaststelling van het subsidiebedrag de kosten van planvoorbereiding en toezicht op de uitvoering zullen worden betrokken. Door deze aanpassingen en door het feit dat de uitbetaling van de subsidie niet langer in twee termijnen zal plaatsvinden, maar in één keer, is de betekenis van de herbeplantingsbijdrageregeling voor de liquiditeitspositie van de bosbedrijven belangrijk vergroot. De verhoging van het subsidiepercentage betekent een honorering van een reeds vele jaren geuit verlangen van het bosbouwbedrijfsleven. Voorts heeft de Minister van Landbouw en Visserij in overeenstemming met de staatssecretaris van CRM de beschikking Bosbijdragen aangepast. In het kader van de 75% subsidieregeling voor de uitvoering van onrendabele werkzaamheden worden in de toekomst de kosten van planvoorbereiding en toezicht op de uitvoering betrokken bij de bepaling van het subsidiebedrag. Ook dit betekent een wezenlijke verlichting voor de bosbedrijven, die er stellig toe zal leiden dat op ruimere schaal dan tot nog toe van de 75% subsidieregeling

gebruik zal worden gemaakt.

De aanpassingen van de eerdergenoemde regelingen worden geacht te zijn ingegaan op 1 januari 1981. Op 16 oktober 1980 werd door het Bosschap – mede naar aanleiding van het bekend worden van de voorlopige LEI-cijfers betreffende de bedrijfsuitkomsten in de particuliere bosbouw over 1979 – in een bespreking bij de Minister van Landbouw en Visserij aangedrongen op verhoging van de bosbijdrage in het belang van de bosinstandhouding en het behoud van de werkgelegenheid in de bosbouw. Tijdens die bespreking zegde de minister toe terzake op korte termijn advies aan de Bosbouwvoorlichtingsraad te zullen vragen. De minister deed deze toezegging gestand en de Bosbouwvoorlichtingsraad bracht reeds op 18 december 1980 advies uit. Het is bijzonder verheugend dat de minister na ontvangst van het advies zo snel heeft gereageerd met het treffen van eerdergenoemde maatregelen. Dankzij deze maatregelen krijgt het bosbouwbedrijfsleven een extra financiële injectie van circa 3 miljoen gulden, hetgeen voor de bosinstandhouding en voor het behoud van de werkgelegenheid in de bosbouw van eminent belang is. Een woord van waardering is hier zeker op zijn plaats!

Overigens moet men zich wel realiseren, dat de getroffen maatregelen primair van belang zijn voor het behoud van de nog bestaande werkgelegenheid in de bosbouw. Voor een uitbreiding ervan – en die is in het belang van de bosinstandhouding meer dan nodig – is het beslist noodzakelijk, dat uitvoering wordt gegeven aan de door de Tweede Kamer aangenomen moties van mevrouw Langedijk-de Jong e.a. inzake de verruiming van de werkgelegenheid in bossen en natuurterreinen. Het is verheugend dat de Bosbouwvoorlichtingsraad terzake een advies aan de Minister heeft toegezegd.

Verheugend is ook, dat de Centrale Commissie voor de Statistiek haar instemming heeft betuigd met het samenstellen van de vierde bosstatistiek, die een be-

langrijk inzicht kan verschaffen over de veranderingen die er sinds de uitvoering van de derde statistiek zijn opgetreden.

De minister van Landbouw en Visserij heeft wederom de bestrijding van de iepenziekte financieel ondersteund. Het is minder verheugend te moeten constateren, dat dit wederom nodig was, maar het stopzetten van de actie zou vermoedelijk betekenen dat alle pogingen in de voorgaande jaren om de iepenziekte de kop in te drukken, vergeefs zouden zijn geweest. De hoop van de iepenziektebestrijders is sinds kort gericht op een Amerikaanse ontdekking de veroorzakende schimmel te bestrijden met een antagonistische bacterie *Pseudomonas syringae*. Het Phytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten te Baarn, zal gesteund door het Staatsbosbeheer, De Dorschkamp en de Plantenziektenkundige Dienst deze methode ook in Nederland beproeven.

Rest mij nog iets te zeggen over de houtmarkt. De markt voor rondhout in West-Europa vertoonde winter 1980-1981 een merkwaardig beeld: enerzijds stegen de prijzen voor papierhout en spaanplathout in Duitsland met 15% en meer, anderzijds daalden de prijzen voor spaanplathout in België en Nederland met 5% en daalde de prijs voor grovedenne-papierhout in Nederland met 10%. In heel West-Europa was het ronde zaaghout 10 à 15% hoger in prijs dan in 1980; daar staat wel tegenover dat de prijzen voor gezaagd hout lager zijn dan de rondhoutprijzen toelaten: de zagerijen teren in. De markt voor heipalen was kapot (stagnatie in de bouw) en die voor kleine palen overvoerd.

De verwachting voor de rest van het bosjaar 1980-1981: enige matiging in de prijzen van zaaghout, opvang van de afzetproblemen bij Van Gelder Papier door export van rondhout naar Zweden, stabiele afzet naar de spaanplaatindustrie en een lusteloze markt voor palen.

Moge deze lusteloosheid echter deze vergadering, die ik hierbij voor geopend houd, niet verder beïnvloeden.

Verslag van de 55e voorjaarsvergadering gehouden op vrijdag 8 mei 1981 te Renkum

1 Opening

De voorzitter, A. J. van der Poel, opent de vergadering met het uitspreken van de voorjaarsrede. Aanwezig zijn 100 leden.

2 Notulen van de 56e najaarsvergadering

De notulencommissie bestaande uit de heren L. J. M. Faase, S. de Vries en G. van Tol, heeft de notulen van de 56e najaarsvergadering goedgekeurd. De commissie wordt onder dankzegging gedechargeerd.

3 Benoeming notulencommissie

In de commissie ter verifiëring van de notulen van de 56e najaarsvergadering worden benoemd J. J. Zuiderveen Borgesius, O. E. de Jongh en C. M. Mortier.

4 Ingekomen stukken en mededelingen

- Sedert de najaarsvergadering traden de volgende nieuwe leden toe tot de Vereniging: S. Andel, P. Laban, F. J. A. Buyink, M. L. H. M. Grutters, mevr. M. Th. Thijssen, W. J. Kooy, W. H. Baron van IJtersum, W. J. den Boer, J. Lub, K. F. Wiersum, W. G. Huisman, O. E. de Jongh, L. Tj. M. Lamers, mevr. E. M. van Brero.
- Bedankt voor hun lidmaatschap hebben 12 leden.
- Door D'66 is een brochure opgesteld met de titel "Naar meer en beter bos in Nederland". Het is de eerste keer dat een politieke partij een diepgaande beschouwing over bosbouw heeft opgesteld.
- Van studentenzijde uit Wageningen is het verzoek gekomen een reductieregeling in te stellen voor studenten die deelnemen aan voor- en/of najaarsbijeenkomsten. Het Bestuur heeft het verzoek positief beoordeeld. Studenten zullen een korting krijgen op de "algemene" kosten, zoals zaalhuur, huur van bussen e.d. Hopelijk zal deze regeling de deelname van studenten bevorderen.
- Zeer veel navraag is uitgegaan naar het juni-nummer van het NBT dat over bosbouw in de Derde Wereld gaat.
- De Stoverein für Nordrhein-Westfalen zal deze herfst ons land bezoeken.
- Naar aanleiding van de inspraakprocedure PKB-Nota Markerwaard is een brief door het Bestuur opgesteld. Daarin is gesteld dat, indien besloten wordt de Markerwaard in te polderen, deze nieuwe polder een unieke kans biedt een loofhoutbos aan te leggen van vele duizenden hectaren groot.

5 Verslag Kascommissie

De kascommissie heeft schriftelijk medegedeeld dat de kas en de boeken over 1980 in orde zijn bevonden. De commissie stelt voor de penningmeester te dechargeren voor wat betreft het financiële beheer over 1980.

6 Rekening Baten en Lasten en Balans 1980

- Het voordelig saldo over 1980 bedraagt f 16.435,-. Dit tamelijk groot voordelig saldo is het gevolg van een reeks meevallers in zowel kosten als opbrengsten.
- De algemene vergadering in Vlaardingen laat een negatief resultaat zien van ± f 3.000,-. Het onaangekondigd wegblijven van een aantal leden die zich wel

hadden opgegeven had een verliespost van ± f 1.500,- tot gevolg. Het Bestuur overweegt het instellen van vooruitbetaling bij dergelijke "grote" en veelal wat duurdere bijeenkomsten.

7 Benoeming lid Kascommissie

In plaats van P. J. Faber, die door de voorzitter wordt bedankt voor de bewezen diensten, wordt in de Kascommissie benoemd B. Groenhuis.

8 Toelichting op het Van Schermbeekfonds

In 1976 is tijdens de voorjaarsvergadering de gedachte geopperd het Van Disselfonds en het Van Schermbeekfonds te liquideren en vervolgens de vrijgekomen gelden te schenken aan het Nationaal Centrum voor Bos, Natuur en Landschap.

Na vele jaren blijkt dat liquidatie mogelijk is. De vergadering gaat akkoord met het ontbinden van de Stichting Van Schermbeekfonds. Het geld van beide fondsen zal ten goede komen aan het Nationaal Centrum, daarbij zal bewerkstelligd worden dat de namen Van Dissel en Van Schermbeek niet verloren gaan.

9 Mededelingen uit Wetenschap en Praktijk

- Midden 1981 zal de herdruk van Bosbescherming gereed zijn.
- Het juist verschenen boek "Aanleg en Beheer van Bos en Bepantingen" is nu reeds uitverkocht. Zo spoedig mogelijk zal men tot herdruk overgaan.

10 Activiteitencommissie

De Activiteitencommissie is zijn werk begonnen. Voorzitter is C. P. van Goor. De Activiteitencommissie is reeds bezig met de organisatie van de najaarsbijeenkomst op 8 en 9 oktober met als thema: Bosbouw in de IJsselmeerpolders. Een en ander in nauwe samenwerking met de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, die zijn 50-jarig bestaan viert.

11 Rondvraag

- R. F. de Fremery vraagt het Bestuur te reageren op de brochure van D'66; desgewenst in samenwerking met de Vereniging van Boseigenaren.

12 Sluiting.

Uit andere bladen

Landschapsbeleid in Engeland en Nederland: werken volgens het harmoniemodel of het conflictmodel?

In het Cultuurtechnisch Tijdschrift van juni/juli 1979 is een artikel onder bovenstaande titel verschenen van de hand van J. A. de Koning (Heidemij, Adviesbureau Arnhem), waarin het Engelse en het Nederlandse beleid voor het landelijk gebied met elkaar worden vergeleken. De Engelse ervaringen met en inzichten in het beheer van landschapselementen worden uitvoerig beschreven. Op basis van de ervaring gaat men er nu uit van overleg en het aankweken van begrip bij plaatselijk betrokkenen om zo tot een compromis oplossing te komen. Oplossingen worden bereikt via directe participatie van plattelandbewoners in projecten op kleine schaal. Men is tot deze aanpak van "onderafaan" gekomen toen bleek dat de Engelse Relatienota niet werkte.

Het afsluiten van wettelijke beheersovereenkomsten met boeren bleek niet uitvoerbaar. Via diverse proefprojecten is men toen gaan werken met een systeem van ad-hoc vergoedingen (onder andere voor geleverd werk). Hierbij wordt gewerkt met een lokaal opererende projectleider (vertrouwensman) die bepaalde volmachten heeft om ad-hoc overeenkomsten voor landschapsbeheer af te sluiten en betalingen te verrichten. Voor details zie het artikel zelf. Het systeem is effectief omdat het simpel, goedkoop en voor alle betrokkenen doorzichtig is.

De Nederlandse benadering van het landschapsbeleid wordt door buitenlandse onderzoekers omschreven als werken volgens het conflictmodel. Kenmerkend is dat het ruimtelijk gedrag van de burgers door de overheid – overigens met in achtname van uitgebreide inspraakmogelijkheden – in sterke mate wordt afgedwongen door middel van voorschriften. Op het niet nakomen hiervan berusten sancties. Verder zijn kenmerkend onze vergaande opsplitsing in sectorbe-

langen en een overeenkomstige geïnstitutionaliseerde belangenbehartiging. De beslissingsstructuren zijn daarbij vooral naar het nationale niveau verschoven (Nota landelijke gebieden, Advies Nationale Landschapsparken, beheersovereenkomsten Relatienota-gebieden). Het Landschapsbeleid wekt op zijn minst de indruk van boven af te worden opgesteld. Beleidsnota's zijn voor niet-insiders nauwelijks lees- en begrijpbaar. Inspraak door burgers in bijvoorbeeld landschapsinrichtingsplannen wordt daardoor erg moeilijk.

Een ander punt van kritiek kan zijn dat veel van deze nota's tot stand komen vanuit een stedelijk normen- en waardenpatroon. Dit wordt door de opstellers als algemeen geldend beschouwd en als uitgangspunt gebruikt voor de te ontwikkelen beleidsvoornemens.

Door op deze manier voorbij te gaan aan de belangen en wensen van plaatselijke bewoners legt men onbewust de basis voor een conflict. Als mogelijk alternatief stelt de auteur voor om meer kleinschalige projecten aan te pakken, waarbij een intensieve en directe participatie van de betrokken plattelandsbewoners wordt mogelijk gemaakt. Op deze manier kunnen veel conflictsituaties worden vermeden. Bovendien zal het begrip voor- en de bereidheid tot medewerking aan de uitvoering van plannen sterk toenemen. De ervaringen die zijn opgedaan in de landschapsbeheersprojecten, versterken alleen maar deze gedachte. Bovendien is in de Engelse situatie een dergelijke benadering goedkoper gebleken, zeker in vergelijking met de huidige opzet van de Nationale Landschapsparken en de dure beheersovereenkomsten zoals beschreven in de Relatienota, die bovendien niet optimaal functioneren.

Naar Engels voorbeeld zou daarbij gedacht kunnen worden aan het opzetten van kleinschalige demonstratie- en proefprojecten waarin de direct-betrokken (landbouwers) zouden moeten samenwerken met de belangenbehartigers vanuit zowel agrarische, overheids- als particuliere organisaties om na te gaan en in praktijk te brengen hoe de verschillende wensen met betrekking tot landgebruik met elkaar kunnen worden gecombineerd. Ook in sommige ISP-landschapsonderhoudsprojecten werden trouwens al aanzetten voor een dergelijke benadering gegeven.

Correcties en aanvullingen

April/meinummer 1981

De foto van de "Huibert" op de omslag van het april/meinummer is onjuist gelocaliseerd. Deze houtkade ligt n.l. bij Overheicop bij Schoonrewoerd in de provincie Zuid-Holland. Toegevoegd moet worden dat het een historische foto is, gemaakt omstreeks 1960. De kade is nu vrijwel geheel ontluisterd na uitgebreide vellingen in 1963 (zie foto's). De vellingen werden uitge-

voerd ten behoeve van de mechanisatie van het sloot-onderhoud, die vereiste dat de draglines ongehinderd langs het water konden rijden. Door deze ontwikkeling is trouwens ook elders grote landschappelijke schade ontstaan.

(Foto's en gegevens ir. W. D. J. Tuinzing)

Voetpad langs de Huibert vóór de vellingen, 1963.

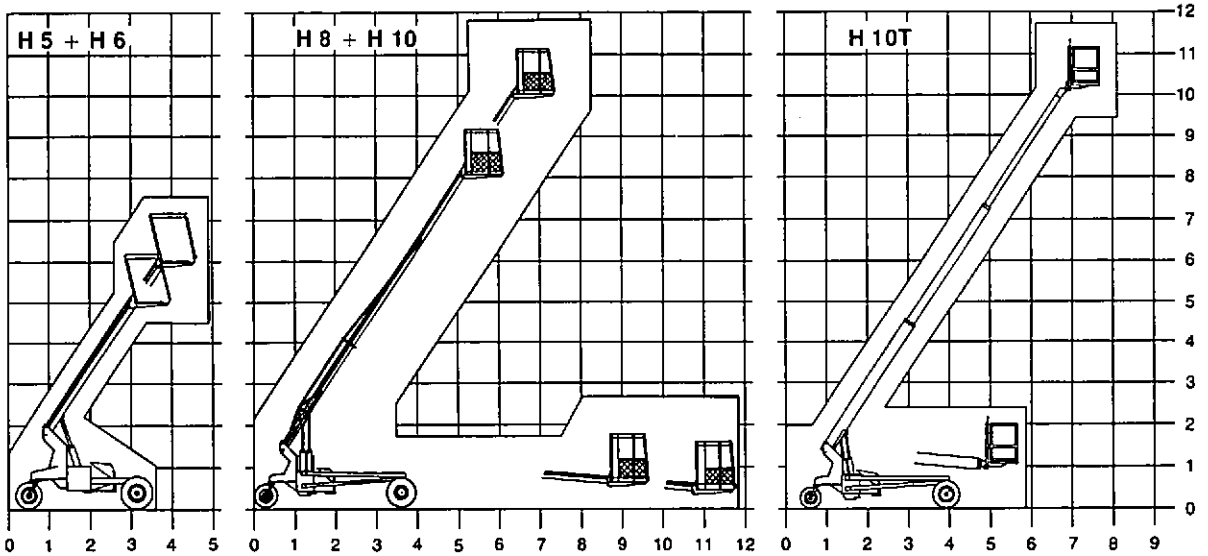

De Huibert in december 1963, ná uitgebreide vellingen.

April/meinummer 1981

Nieuwe machines en werktuigen – Hoogwerkers.

Per abuis zijn de grafieken, waarnaar op pag. 148 wordt verwezen, achterwege gelaten. Ze worden daarom hier afgebeeld:

April/meinummer 1981

In het artikel van L. H. G. Slangen en B. van Boven is op pag. 131 in de 7e regel van boven, 1e kolom een fout geslopen. De regel moet luiden: "ontvangsten- en uitgavenstaat *niet* gelijk is aan een".

Maartnummer 1981

Op pag. 114 wordt een studentenscriptie vermeld van M. van Schaik (Wenselijkheden en beperkingen bij het kiezen van een bepaalde schaal in het bosbeheer). Dit is een scriptie van de Vakgroep Boshuishoudkunde LH, en niet van Bosteelt zoals staat aangegeven.